

สภาพและปัญหาหนังสือคำร้องการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุด
มหาวิทยาลัยของรัฐ

ชัยยศ ปานเพชร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2549

ISBN 974-502-943-2

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ชัยยศ ปานเพชร ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(ดร. ขวัญฉฤกข์ พิศาลพงศ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ เฉลียว พันธุ์สีดา)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ วาณี ฐาปนวงศ์สานติ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ เฉลียว พันธุ์สีดา)

.....กรรมการ

(ดร. ขวัญฉฤกข์ พิศาลพงศ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีวรรณ มีคุณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของ
มหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่...๖...เดือน...พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก
ดร.ขวัญฤดี พิศาลพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาควบคุมดูแลให้
คำแนะนำและแนวทางในการศึกษาค้นคว้าตลอดเวลาที่ทำการวิจัย รวมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง
ต่าง ๆ อย่างละเอียด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รศ.ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ รศ.เจลิยา พันธุ์สีดา รศ.วาณี
ฐานปวงศ์สานติ และรศ.ดร.ศรียรรณ มีคุณ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผศ.รณพ ประวิติงาม นางละออ รอดมณี และนางสาวชลธิชา นารอง
ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับ
ความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ในทุกด้าน และสำนักหอสมุดที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาครั้งนี้

ท้ายนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณแม่ ที่ได้เลี้ยงดู
ให้การศึกษาแก่ลูกเป็นอย่างดี ตลอดจนครอบครัวที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยความรัก
และความปรารถนาดีตลอดมา

ชัยยศ ปานเพชร

45910980: สาขาวิชา: บรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์; ศศ.ม. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)

คำสำคัญ: หนังสือค้างรอ/ สภาพหนังสือค้างรอ/ ปัญหาหนังสือค้างรอ/ การจัดการหนังสือค้างรอ/ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

ชัยยศ ปานเพชร: สภาพและปัญหาหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ (PROBLEMS AND CONDITIONS OF BOOK BACKLOG IN STATE UNIVERSITY LIBRARIES) อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์: ขวัญฤทิฐิ พิศาลพงศ์, D.A., ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์, กศ.ม., เฉลียว พันธุ์สีดา, อ.ม. 108 หน้า. ปี พ.ศ. 2549. ISBN 974-502-943-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ สาเหตุและการจัดการหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ ตลอดจนศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ (เดิม) และมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรคือหัวหน้าฝ่าย บรรณารักษ์ และอื่น ๆ ที่รับผิดชอบงานวิเคราะห์ทรัพยากรจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ (เดิม) จำนวน 230 คน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 163 คน รวมประชากร จำนวน 393 คน ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้คัดเลือกกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 130 คน โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ (เดิม) จำนวน 24 แห่ง และห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 41 แห่ง แห่งละ 2 คน จำนวนรวม 130 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. ห้องสมุดส่วนใหญ่มีบรรณารักษ์ ซึ่งทำหน้าที่วิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ จำนวน 1-4 คน และเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานหน้าที่สนับสนุนในฝ่ายวิเคราะห์ทรัพยากร จำนวน 1-4 คน เช่นกัน ทั้งนี้ห้องสมุดส่วนใหญ่มีปริมาณหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุด น้อยกว่า 500 เล่ม ประเภทของหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุด ส่วนใหญ่เป็นสิ่งพิมพ์รัฐบาล
2. สาเหตุของหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ หนังสือได้รับบริจาคมีจำนวนมาก ด้านบุคลากร ห้องสมุดส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ด้านกระบวนการ ได้แก่ หนังสือมีข้อมูลเพื่อลงรายการไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ ทำให้ต้องใช้เวลามากในการค้นหาข้อมูล ด้านเครื่องมือและคู่มือปฏิบัติงาน ได้แก่ การสืบค้นฐานข้อมูลจากแหล่งอื่นใช้เวลานาน
3. การจัดการหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ในด้านการจัดเก็บ ลักษณะการให้บริการเป็นชั้นปิด เจ้าหน้าที่หอบให้เมื่อผู้ใช้แจ้งความประสงค์ มีการจัดเรียงตามประเภทที่มาของหนังสือ เช่น หนังสือซื้อและหนังสือบริจาค เครื่องมือที่ใช้ช่วยค้น ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดทำฐานข้อมูลหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดให้ผู้ใช้งานสามารถสืบค้นได้ทาง OPAC เพื่อสะดวกในการค้นหาข้อมูลของหนังสือที่ต้องการและทำให้ทราบสถานะของหนังสือเล่มที่ต้องการได้ การให้บริการยืม-คืน ห้องสมุดส่วนใหญ่ให้ยืมได้เมื่อผ่านกระบวนการวิเคราะห์หมวดหมู่แบบเร่งด่วนแล้ว
4. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ งานวิเคราะห์ทรัพยากร ควรมีการประสานงานกับฝ่ายจัดหาเพื่อรับทราบสภาพและร่วมแก้ปัญหา ด้านบุคลากร ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความชำนาญเพิ่มในการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการหนังสือในสาขาวิชาที่รับผิดชอบ ด้านกระบวนการ ควรปรับขั้นตอนการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการให้เป็นระบบที่ชัดเจน ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน ด้านเครื่องมือและคู่มือปฏิบัติงาน ควรมีการปรับปรุงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

45910980: MAJOR: LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE; M.A.

(LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)

KEYWORDS: BOOK BACKLOG/ CONDITION OF BOOK BACKLOG/ PROBLEM OF
BOOK BACKLOG/ MANAGEMENT OF BOOK BACKLOG/ STATE
UNIVERSITY LIBRARIES

CHAIYOD PANPETCH: PROBLEMS AND CONDITIONS OF BOOK BACKLOG
IN STATE UNIVERSITY LIBRARIES. THESIS ADVISORS: KWANCHADIL
PHISALPHONG, D.A., TADASAK WAJIRAPRECHAPONG, M.Ed., CHALEO PANSIDA,
M.A. 108 P. 2006. ISBN 974-502-943-2

The objectives of this research was to determine the conditions, causes, management, and guidelines for solving the problems of book backlog in State University (former) libraries and Rajabhat University libraries. Information were collected from population : Head section, librarian and else in cataloging department about 230 peoples of State University (former) libraries and 163 Rajabhat University and Combine 393 peoples. The samples were 130 librarians from Cataloging Department of 24 State University (former) libraries and 41 Rajabhat University libraries. The instrument used for collecting the data was a questionnaire. The data were there analyzed with use of Percentage, Mean, and Standard Deviation.

The results of the study were as follows:

1. Most libraries had 1-4 librarians and 1-4 librarian assistants to work for the Cataloging Department. Most libraries had backlog books less than 500 items. Category of most backlog books was government document.
2. Causes of book backlog were the large amount of donated books, inadequate personnel, incomplete information for classification and cataloging of the books, and using amount of time to search database from other sources in order to classify and catalog books.
3. Backlog books were kept in the closed shelves, the requested books would be taken out only by the staff. Backlog books were arranged by types such as purchased books and donated books. The data of backlog books were provided via OPAC database for convenient searching and book status checking. Circulation services of backlog books in most libraries were available via express classification and cataloging.
4. Cataloging Department should be cooperative with Acquisition Department to acknowledge the condition and solve the problems. Personnel training should be conducted to increase knowledge and enhance skills in cataloging and classification of books in responsible fields. Process of cataloging and classification should be systematically operated by avoiding difficult and complicated steps. Computer network should be set for its higher efficiency.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
ความหมายและความสำคัญของการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ.....	5
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ.....	7
ความร่วมมือของเครือข่ายห้องสมุดในการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ.....	10
ความหมายของหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ.....	12
สภาพทั่วไปของหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ.....	15
สาเหตุของหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ.....	16
การจัดการเกี่ยวกับหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ.....	19
แนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และ ทำรายการ.....	20
แนวโน้มของการวิเคราะห์หมวดหมู่และลงรายการทางบรรณานุกรม.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การจัดกระทำข้อมูล.....	34
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	34
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	64
สรุปผลการวิจัย.....	64
อภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้.....	68
ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	78
ภาคผนวก ก จดหมายขอความอนุเคราะห์.....	79
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	83
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC).....	103
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	108

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ.....	37
2	ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	37
3	ตำแหน่งงานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	38
4	ประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	38
5	จำนวนบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติหน้าที่วิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ.....	39
6	จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนในฝ่ายวิเคราะห์ทรัพยากร.....	40
7	จำนวนหนังสือภาษาไทยที่บรรณารักษ์สามารถวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ เฉลี่ย/ วัน.....	40
8	จำนวนหนังสือภาษาต่างประเทศที่บรรณารักษ์สามารถวิเคราะห์หมวดหมู่และ ทำรายการเฉลี่ย/ วัน.....	41
9	ปริมาณหนังสือภาษาไทยที่ค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุด.....	42
10	ปริมาณหนังสือภาษาอังกฤษที่ค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุด..	42
11	ปริมาณหนังสือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่ค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ ในห้องสมุด.....	43
12	ระยะเวลาที่มีหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการในห้องสมุด.....	44
13	ประเภทของหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการที่มีในห้องสมุด.....	45
14	หมวดหมู่ของหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการที่มีในห้องสมุด.....	47
15	สาเหตุของหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ของรัฐด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ.....	50
16	สาเหตุของหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐด้านบุคลากร.....	51
17	สาเหตุของหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐด้านกระบวนการ.....	52
18	สาเหตุของหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุด มหาวิทยาลัยของรัฐด้านเครื่องมือและคู่มือปฏิบัติงาน.....	53
19	การให้บริการหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุด.....	54

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
20 ลักษณะการให้บริการหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของ ห้องสมุด.....	54
21 วิธีที่ผู้ใช้ทราบรายชื่อหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของ ห้องสมุด.....	55
22 การให้บริการยืม-คืนหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของ ห้องสมุด.....	56
23 การจัดเรียงหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุด.....	56
24 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และ ทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ.....	57
25 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และ ทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐด้านบุคลากร.....	58
26 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และ ทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐด้านกระบวนการ.....	60
27 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหนังสือค้ำรองการวิเคราะห์หมวดหมู่และ ทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐด้านเครื่องมือและคู่มือปฏิบัติงาน.....	61
28 แนวทางและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหนังสือค้ำรอง การวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ.....	61